

Psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālās identitātes aptaujas izveide

Mg. sc. sal. Agnese Kolmane,
Mg. sc. sal. Agnese Drunka,
Mg. sc. sal. Elīna Akmane,
Mg. sc. sal. Zane Krieķe,
Prof., Dr. psych. Kristīne Mārtinsone

RSU, 2021

Aktualitāte

Problēma

Mērķis

Aktualitāte:

- Šobrīd pasaulē tiek uzsvērtā psiholoģiskās palīdzības (PP) attīstīšanas un pieejamības nodrošināšanas nozīmība (Latvijas Vēstnesis, 2019,126).
- Viens no nozīmīgākajiem katras profesijas pastāvēšanas un attīstības aspektiem ir profesionālās identitātes apzināšana un veidošana (Spurgeon, 2012).

Problēma:

- Nav izstrādāts mērījuma instruments, ar ko mērīt psiholoģiskās palīdzības sniedzēju (PPS) profesionālo identitāti (PI).

Mērķis:

- Izveidot profesionālās identitātes aptauju psiholoģiskās palīdzības sniedzējiem un izpētīt aptaujas atbilstību zinātnē pieņemtajiem psihometriskajiem rādītājiem.

Profesionālās identitātes jēdziens

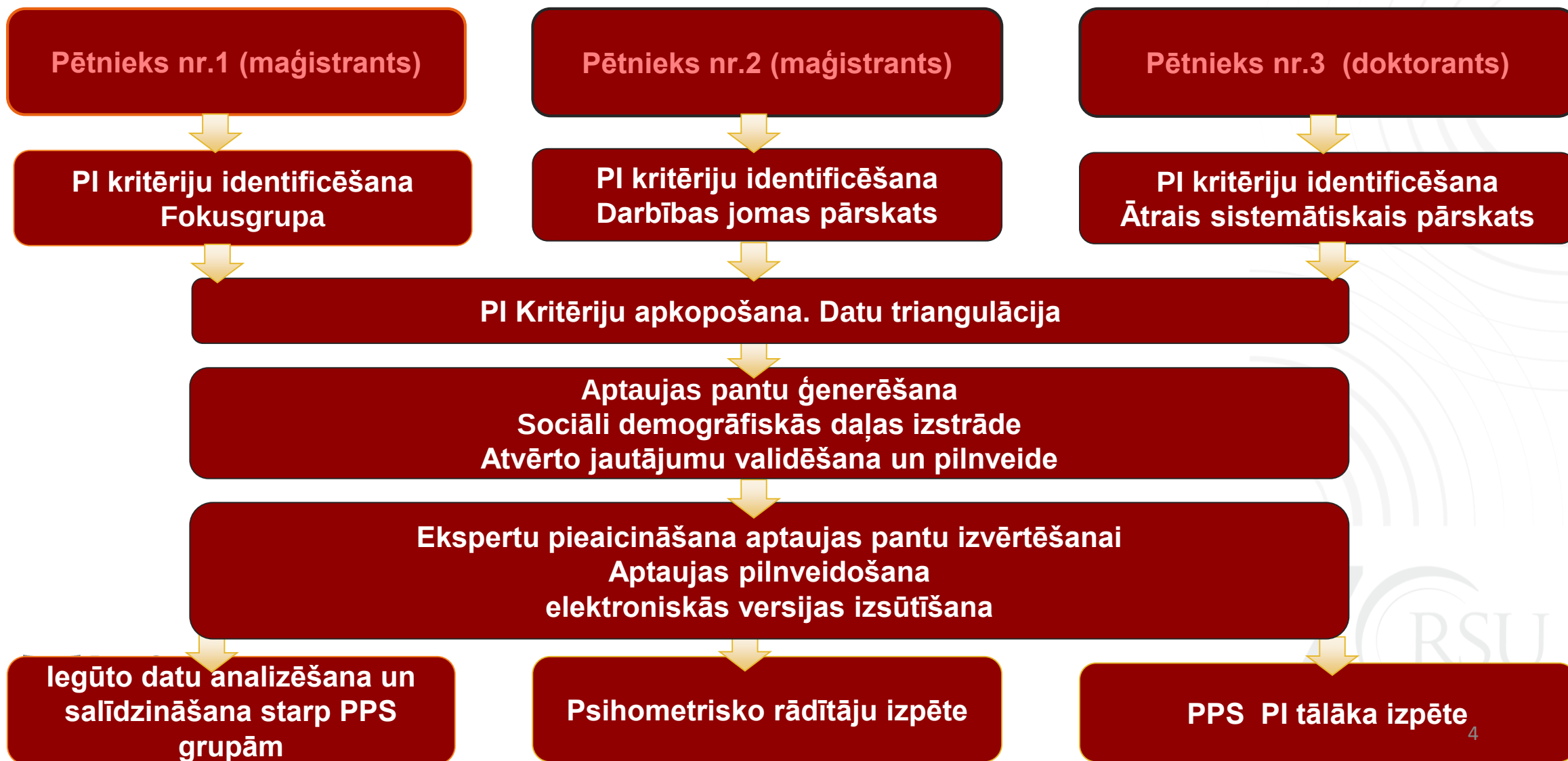
Profesionālā identitāte:

«sevis izjūta», kas tiek iegūta un uztverta no lomas, kuru mēs uzņemamies mūsu darbā. Tā ir komplekss process, kas ietver profesionālās grupas vērtību un normu internalizēšanu savā uzvedībā un sevis konceptā (Adams et al., 2006).

Tiek izšķirtas **trīs sfēras**, caur kurām tiek ietekmēta un attīstīta profesionālā identitāte:

- Individuālā sfēra;
- Attiecību sfēra;
- Kolektīvā sfēra (Skorikov et al., 2011; Vignoles et al., 2011).

«Aptaujas psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālās identitātes mērīšanai» izveide

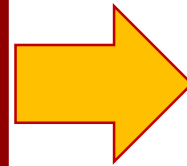

Rezultāti I

Kādi kritēriji raksturo psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālo identitāti?

1. Profesionālā mijiedarbība;
2. Profesionālais pašvērtējums;
3. Profesionālās spējas;
4. Profesionālais "Es";
5. Piederības izjūta;
6. Zināšanas par profesiju;
7. Prasmju attīstība (attīstīšana);
8. Zināšanu pielietošana praksē;
9. Pieredze profesijā;
10. Mākslas pielietošana;
11. Profesionālā loma;
12. Profesiju ietekmējošie faktori

(Darbības jomas
pārskats+fokusgrupa)

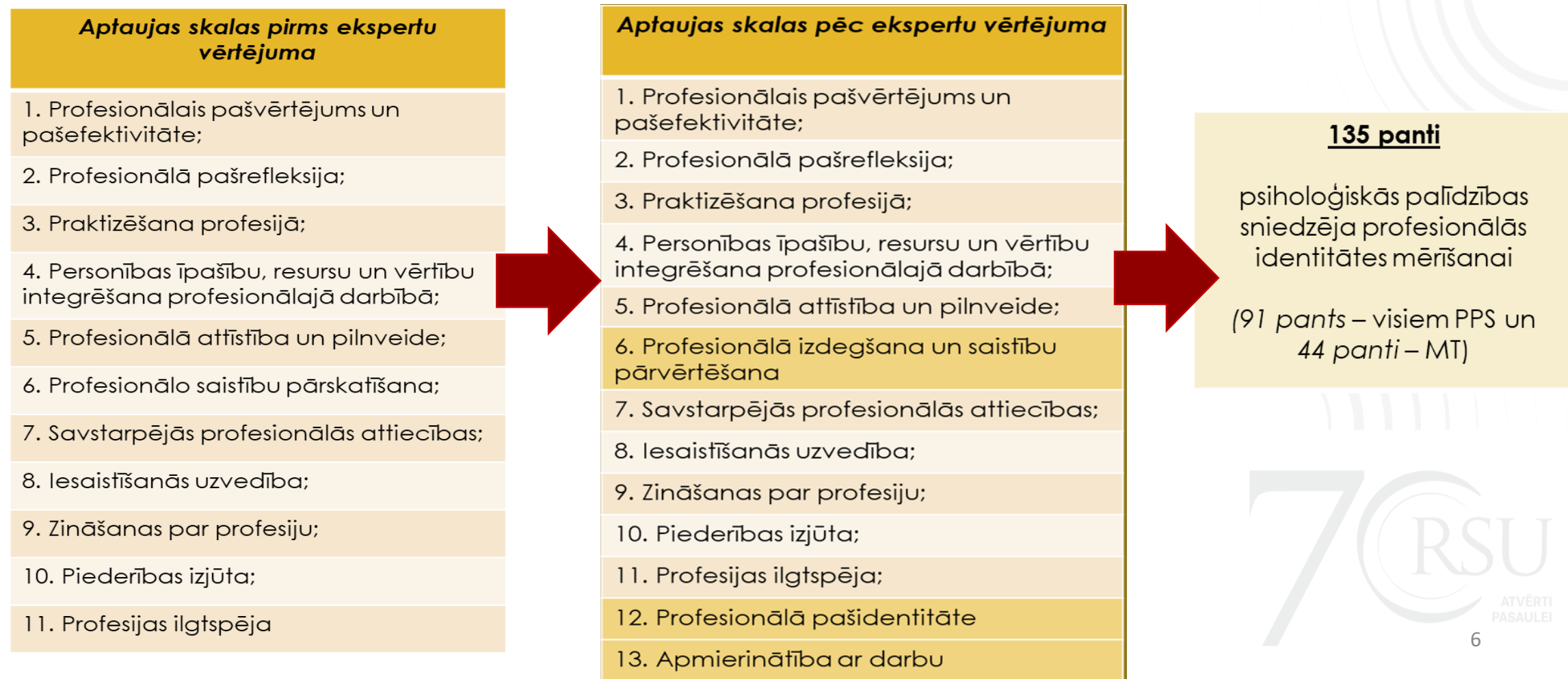

1. Profesionālais pašvērtējums un pašefektivitāte;
2. Profesionālā pašrefleksija;
3. Praktizēšana profesijā;
4. Personības īpašību resursu un vērtību integrēšana profesionālajā darbībā;
5. Profesionālā attīstība un pilnveide;
6. Profesionālo saistību pārskatīšana
7. Savstarpējās profesionālās attiecības;
8. Iesaistīšanās uzvedība;
9. Zināšanas par profesiju;
10. Piederības izjūta;
11. Profesijas ilgtspēja

(Darbības jomas pārskats+fokusgrupa+
Ātrais sistemātiskais pārskats)

Rezultāti II

Kāds ir ekspertu viedoklis par aptaujas pantu atbilstību psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālās darbības specifikai?

Metode

Vai izveidotā aptauja atbilst zinātnē pieņemtajiem psihometriskajiem rādītājiem?

- Kāda ir izveidotās profesionālās identitātes aptaujas faktoru struktūra?
- Kādi ir Kronbaha alfas rādītāji?
- Kādi ir pantu diskriminācijas indeksi un reakcijas indeksi?

Metode. Instrumentārijs

«Aptauja psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālās identitātes mērīšanai»

Sociāli demogrāfisko datu daļa

- Ietver 12 slēgta tipa jautājumus

Aptauja psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālās identitātes mērīšanai

- Sastāv no 13 skalām. Apgalvojumi tiek mērīti Likerta skalā no 1 līdz 5

Psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālas identitātes aptaujas atvērtie jautājumi

- Ietver 4 atvērta tipa jautājumus

Metode. Pētījuma dalībnieki

Psiholoģiskās palīdzības sniedzēji (N=239)

- psihiatri (n = 13),
- māsas (n=37),
- ārsti psihoterapeiti (n = 8),
- mākslas terapeiti (n=45),
- psihologi (n = 55),
- psihoterapijas speciālisti (n = 28),
- sociālie darbinieki (n = 53)

Vecums: no 22 līdz 80 gadiem

Dzimums: sievietes (n = 227) un vīrieši (n = 12)

Rezultāti III

Kāda ir izveidotās profesionālās identitātes aptaujas faktoru struktūra?

	<i>Faktoru svāri</i>							
<i>Aptaujas panti</i>	<i>F1</i>	<i>F2</i>	<i>F3</i>	<i>F4</i>	<i>F5</i>	<i>F6</i>	<i>F7</i>	<i>F8</i>
B8 / Es izjūtu gandarījumu, strādājot savā profesijā	0,76	0,15	0,17	0,15	0,04	0,04	0,09	0,28
B5 / Esmu motivēts strādāt savā profesijā	0,73	0,25	0,04	0,13	0,10	0,09	0,03	-0,03
B1 / Esmu apmierināts ar savu darbu profesijā	0,65	0,02	0,15	-0,06	0,27	0,12	0,09	0,12
B7 / Es jūtos lepns, strādājot savā profesijā	0,65	0,16	0,17	0,20	0,01	0,04	0,11	0,42
B9 / Man patīk būt par savas profesijas pārstāvi	0,60	0,15	0,30	0,13	0,12	0,05	0,03	0,45
B4 / Es esmu apmierināts ar darba apstākļiem	0,58	0,08	0,07	0,02	0,10	0,07	-0,03	-0,08
G9 / Dažkārt domāju, ka citas profesijas izvēle man ļautu dzīvot veiksmīgāk	-0,51	-0,12	-0,05	-0,10	-0,09	-0,06	-0,12	-0,19
A1 / Es redzu dinamiku savā profesionālajā izaugsmē darbā ar klientu vai pacientu	0,47	0,43	0,04	-0,02	0,20	0,13	0,12	-0,12
K5 / Man ir iespēja darbā realizēt savas profesijas darbības pamatprincipus	0,44	0,16	0,12	0,36	0,22	0,10	0,16	0,04
F3 / Es redzu ieguvumus savā profesionālajā attīstībā no dalības supervīzijās	0,15	0,78	0,10	0,12	-0,04	0,02	0,10	0,18
F4 / Es piedalos supervīzijās kā dalībnieks	0,05	0,63	0,02	0,26	-0,02	0,11	0,02	0,08
F6 / Es piedzīvoju profesionālo izaugsmi līdz ar klientu vai pacientu	0,36	0,48	0,13	0,15	0,14	0,12	0,12	0,00
C2 / Es izmantoju kolēģu sniegto atgriezenisko saiti pašrefleksijas nolūkos	0,29	0,43	0,13	-0,04	0,11	0,16	0,19	0,12
F5 / Es profesionāli pilnveidojos personīgajā psihoterapijā	0,31	0,43	-0,05	0,19	0,05	-0,05	0,13	0,14
C4 / Es gūstu vērtīgas atziņas par sevi profesijā, komunicējot ar savas jomas profesionāļiem	0,13	0,42	0,33	0,02	0,10	0,01	0,13	0,22
C6 / Domāšana par sevi profesijā man palīdz labāk saprast, kāds es esmu kā profesionālis	0,26	0,41	0,33	0,23	-0,05	0,07	0,14	0,20
M2 / Man ir svarīga manas profesijas nākotne	0,15	0,06	0,90	0,10	0,05	0,09	0,19	0,08
M3 / Man ir svarīgi, ka mana profesija ir ilgtspējīga (spējīga pastāvēt un attīstīties)	0,20	0,09	0,66	0,18	0,12	0,04	0,10	0,11
M1 / Man ir svarīga manas profesijas attīstība	0,17	0,15	0,63	0,23	0,05	0,11	0,22	0,07

Rezultāti III

Kāda ir izveidotās profesionālās identitātes aptaujas faktoru struktūra?

<i>Aptaujas panti</i>	<i>F1</i>	<i>F2</i>	<i>F3</i>	<i>F4</i>	<i>F5</i>	<i>F6</i>	<i>F7</i>	<i>F8</i>
K8 / Es spēju izskaidrot nezinātājam unikālo manā profesijā, kas atšķir to no citām līdzīgām	0,11	0,12	0,19	0,59	0,09	0,17	0,14	0,08
K7 / Es izprotu līdzības un atšķirības starp savu profesiju un citām palīdzošām profesijām	0,09	0,07	0,09	0,55	0,15	0,09	0,19	0,09
K6 / Esmu iepazinies ar profesionālo literatūru savā profesijā	0,10	0,13	0,09	0,51	0,17	0,12	0,10	0,02
K10 / Es pārzinu ētikas vadlīnijas savā profesijā	0,06	0,12	0,15	0,48	0,14	0,22	0,22	0,05
K11 / Es zinu, kur vērsties gadījumā, ja rastos jautājumi par profesionālo ētiku	0,08	0,24	0,06	0,42	0,07	0,21	0,25	0,21
A4 / Es esmu pārliecināts par savām profesionālajām prasmēm	0,17	-0,01	0,00	0,14	0,76	0,09	0,21	0,18
A3 / Es esmu pārliecināts par savām profesionālajām spējām	0,26	0,01	0,03	0,17	0,74	0,08	0,15	0,20
D1 / Kā profesionālis es esmu atradis savu individuālo pieeju darbam	0,11	0,05	0,14	0,28	0,62	0,12	0,09	0,03
A2 / Es veiksmīgi sevi pozicionēju savā profesionālās darbības jomā	0,32	0,23	0,19	0,13	0,50	0,25	0,15	0,04
I5 / Multidisciplinārās komandas profesionāļi mani pieņem kā profesionālās komandas locekli	0,17	0,07	0,05	0,23	0,06	0,86	0,09	0,10
I6 / Citi profesionāļi mani atzīst kā profesionāli savā jomā	0,12	0,18	0,02	0,27	0,25	0,73	0,11	0,06
L6 / Izjūtu piederību multidisciplinārai komandai	0,10	0,02	0,14	0,16	0,10	0,64	0,16	0,17
J8 / Es sekoju progresam savā profesijā	0,12	0,14	0,18	0,15	0,16	0,11	0,76	0,03
J9 / Es interesējos par notiekošo savā profesijā	0,08	0,10	0,18	0,12	0,16	0,07	0,62	0,14
J5 / Es iesaistos diskusijās par atšķirībām lomās manā un citās psiholoģiskās palīdzības profesijās	0,02	0,14	0,01	0,20	0,07	0,08	0,56	0,04
J10 / Es izglītoju sabiedrību par savu profesiju	0,09	0,05	0,19	0,24	0,09	0,10	0,46	0,09
L3 / Jūtos piederīgs profesionāļu saimei savā profesijā	0,16	0,28	0,08	0,04	0,22	0,13	0,16	0,67
L4 / Spēju pozitīvi identificēties ar savas profesijas pārstāvjiem	0,14	0,18	0,11	0,15	0,19	0,24	0,15	0,67
L1 / Priecājos piederēt savai profesijai	0,49	0,15	0,32	0,23	0,10	0,08	0,02	0,54
Īpašvērtība pēc rotācijas % no dispersijas	11,73	7,21	6,47	6,16	6,14	5,72	5,63	5,52

Rezultāti III

Kādi ir Kronbaha alfas rādītāji?

Uzticamības indekss

Aptaujas skalas	Pantu skaits	Likerta skala	Kronbaha α
F1/Apmierinātība ar darbu	9	[1-5]	0,87
F2/Profesionālā attīstība un pilnveide	7	[1-5]	0,79
F3/Profesijas ilgtspēja	3	[1-5]	0,84
F4/Zināšanas par profesiju	5	[1-5]	0,74
F5/Profesionālais pašvērtējums un pašefektivitāte	4	[1-5]	0,83
F6/Savstarpējās profesionālās attiecības	3	[1-5]	0,85
F7/Iesaistīšanās uzvedība	4	[1-5]	0,72
F8/Piederības izjūta	3	[1-5]	0,82

Piezīme. N=239. Treknrakstā Kronbaha $\alpha > 0,70$

Rezultāti III

Kādi ir pantu diskriminācijas indeksi un reakcijas indeksi? (I)

Diskriminācijas un reakcijas indeksi

F1/ "Apmierinātība ar darbu"	M	Diskr	F2/"Profesionālā attīstība un pilnveide"	M	Diskr	F3/ "Profesijas ilgtspēja"	M	Diskr	F4/"Zināšanas par profesiju"	M	Diskr
B8 / Es izjūtu gandarījumu, strādājot savā profesijā	4,43	0,79	F3 / Es redzu ieguvumus savā profesionālajā attīstībā no dalības supervīzijās	4,15	0,69	M1 / Man ir svarīga manas profesijas attīstība	4,77	0,67	K6 / Esmu iepazinies ar profesionālo literatūru savā profesijā	4,49	0,45
B7 / Es jūtos lepns, strādājot savā profesijā	4,39	0,69	F4 / Es piedalos supervīzijās kā dalībnieks	4,28	0,53	M2 / Man ir svarīga manas profesijas nākotne	4,78	0,80	K7 / Es izprotu līdzības un atšķirības starp savu profesiju un citām palīdzošām profesijām	4,59	0,54
B5 / Esmu motivēts strādāt savā profesijā	4,29	0,73	F5 / Es profesionāli pilnveidojos personīgajā psihoterapijā	3,41	0,49	M3 / Man ir svarīgi, ka mana profesija ir ilgtspējīga (spējīga pastāvēt un attīstīties)	4,82	0,65	K8 / Es spēju izskaidrot nezinātajam unikālo manā profesijā, kas atšķir to no citām līdzīgām	4,46	0,56
B1 / Esmu apmierināts ar savu darbu profesijā	4,31	0,64	F6 / Es piedzīvoju profesionālo izaugsmi līdz ar klientu vai pacientu	4,19	0,59				K10 / Es pārzinu ētikas vadlīnijas savā profesijā	4,68	0,57
B4 / Es esmu apmierināts ar darba apstākļiem	3,97	0,60	C2 / Es izmantoju kolēģu sniegto atgriezenisko saiti pašrefleksijas nolūkos	4,19	0,48				K11 / Es zinu, kur vērsties gadījumā, ja rastos jautājumi par profesionālo ētiku	4,46	0,477
B9 / Man patīk būt par savas profesijas pārstāvi	4,64	0,68	C4 / Es gūstu vērtīgas atziņas par sevi profesijā, komunicējot ar savas jomas profesionāļiem	4,53	0,47						
A1 / Es redzu dinamiku savā profesionālajā izaugsmē darbā ar klientu vai pacientu	4,37	0,53	C6 / Domāšana par sevi profesijā man palīdz labāk saprast, kāds es esmu kā profesionālis	4,31	0,54						
G9 / Dažkārt domāju, ka citas profesijas izvēle man ļautu dzīvot veiksmīgāk	3,68	0,58									

Piezīme. N=239. Treknrakstā/iekļāsots M > 4,2.

Reakcijas indeksa pieņemamās robežas (M)=(1,4-4,2), diskriminācijas indeksa pieņemamās robežas=(0,2-0,8)

Rezultāti III

Kādi ir pantu diskriminācijas indeksi un reakcijas indeksi? (II)

Diskriminācijas un reakcijas indeksi

<i>F5/ "Profesionālais pašvērtējums un pašefektivitāte"</i>	<i>M</i>	<i>Diskr</i>	<i>F6/ "Savstarpējās profesionālās attiecības"</i>	<i>M</i>	<i>Diskr</i>	<i>F7/ "Iesaistīšanās uzvedība"</i>	<i>M</i>	<i>Diskr</i>	<i>F8/ "Piederības izjūta"</i>	<i>M</i>	<i>Diskr</i>
A2 / Es veiksmīgi sevi pozicionēju savā profesionālās darbības jomā	4,18	0,58	I5 / Multidisciplinārās komandas profesionāli mani pieņem kā profesionālās komandas locekli	4,21	0,81	J8 / Es sekoju progresam savā profesijā	4,39	0,59	L1 / Pricējos piederēt savai profesijai	4,61	0,74
A3 / Es esmu pārliecināts par savām profesionālajām spējām	4,23	0,73	I6 / Citi profesionāli mani atzīst kā profesionāli savā jomā	4,26	0,72	J9 / Es interesējos par notiekošo savā profesijā	4,65	0,53	L3 / Jūtos piederīgs profesionāļu saimei savā profesijā	4,41	0,69
A4 / Es esmu pārliecināts par savām profesionālajām prasmēm	4,20	0,71	L6 / Izjūtu piederību multidisciplinārai komandai	4,07	0,65	J10 / Es izglītoju sabiedrību par savu profesiju	3,93	0,53	L4 / Spēju pozitīvi identificēties ar savas profesijas pārstāvjiem	4,49	0,56
D1 / Kā profesionālis es esmu atradis savu individuālo pieeju darbam	4,28	0,63				J5 / Es iesaistos diskusijās par atšķirībām lomās manā un citās psiholoģiskās palīdzības profesijās	3,31	0,56			

Secinājumi

«Aptauja psiholoģiskās palīdzības sniedzēju profesionālās identitātes mērīšanai»

- veido astoņas iekšēji saskaņotas un interpretējamās skalas;
 - piemērota psiholoģiskās palīdzības sniedzējiem
-
- ✓ Izveidotā aptauja var sniegt ieguldījumu -
 - ✓ psiholoģiskās palīdzības pilnveidei un attīstībai,
 - ✓ psiholoģiskās palīdzības profesionāļu grupu profesionālās identitātes raksturošanai un stiprināšanai.
 - ✓ Izpratnē par PPS grupu lomām un profesionālās darbības robežām, kas var stiprināt skaidrību par psiholoģisko palīdzību un tās sniedzējiem gan pašu profesionāļu starpā, gan sabiedrībā kopumā.

Izmantotā literatūra

Adams, K., Hean, S., Sturgis, P., & Clark, J. (2006). Investigating the factors influencing professional identity of first-year health and socialcare students. *Learning in Health and Social Care*, 5(2), 55-68.

Psihiskās veselības aprūpes pieejamības uzlabošanas plāns 2019.–2020. Gadam. 19.06.2019. Latvijas Vēstnesis, 126, 25.06.2019. <https://www.vestnesis.lv/op/2019/126.1>

Skorikov, V.B., & Vondarcek, F.W. (2011). Occupational identity. In: Schwartz SJ, Luyckx K, Vignoles VL, eds. *Handbook of Identity Theory and Research*. New York, NY: Springer.

Spurgeon, S. (2012). Counselor identity - a national imperative. *Journal of Professional Counseling, Practice, Theory, & Research*, 39 (1), 3. Retrieved from <https://login.er.lib.kstate.edu/login?url=http://proquest.umi.com/pqdweb?did=2665012421&Fmt=7&clientId=48067&RQT=309&VName=PQD>

Vignoles, V.L., Schwartz, S.J., & Luyckx, K. (2011). Toward an integrative view of identity. In: Schwartz SJ, Luyckx K, Vignoles VL, eds. *Handbook of Identity Theory and Research*. New York, NY: Springer.

Paldies par uzmanību!

